

ARISTOKRATICKÝ ÚHEL

Každý člověk má úhel, ze kterého pozoruje svět. Tento úhel pojmenovává jeho duchovní podobu, podobně jako jeho tělesnou identitu dosvědčují otisky prstů. Jestliže chce někdo poznat některého člověka, je dobré, aby si všiml úhlu, ze kterého onen člověk pozoruje svět. Poznal jsem Petra Maška krátce po roce 1989, když jsme jej s MUDr. Františkem princem z Lobkowicz oslovili, jestli by se chtěl účastnit podivuhodného dobrodružství. Dobrodružství, kterým mělo být zmapování rodopisu české šlechty. Souhlasil a spolu s Vladimírem Pouzarem, skvělým genealogem, a se skvělým heraldikem Pavlem R. Pokorným se stal členem „oddílu průzkumníků“. Oddíl, který si dal za cíl zjistit, jestli je možné po čtyřicetiletém mezivládi ticha nechat promluvit minulost i přítomnost jedné společenské vrstvy národa. Vrstvy, která byla z velké části přenesena na dlouhý čas do cizích, i do velmi vzdálených zemí. A i když zůstala ve staré vlasti, byla „znevěditelná“. Více než čtvrtstoletí jsem se s Petrem Maškem scházel. Spolupracovali jsme na díle, které se i přes pochyby podařilo uskutečnit. Obsáhlo v devíti svazcích všechny dostupné české aristokratické rody, jaké se podařilo zjistit, o jakých se nám zdařilo shromáždit doklady. Ve velkém životním díle Petra Maška je nezastupitelná i tato jeho spolupráce na „archeologicko-genealogickém“ vzkříšení jedné z minulostí českého království, rodopisná cesta minulostí. Během doby, kdy jsme se zabývali tímto dobrodružstvím, jsem měl příležitost si ověřit, že vědecká práce je sice vědeckou prací, která vyžaduje úsilí a přesnost. Je tím, co vyžaduje úsilí, zaujetí a spoustu času. Ale kromě toho může být i osvěžením. Zvláště, když se sejde skupina spolupracovníků, kteří jsou spojeni společným zájmem. A k tomu společnému zájmu se přiřadí ještě něco navíc, co z jejich činnosti a setkávání dokáže vytvořit nejen ohnisko výzkumů, ale i místo, které je doprovázeno radostí z díla, jaké se daří, a z tvorby tohoto díla. Bylo prý vyzkoumáno, že se člověk potřebuje nejméně patnáctkrát denně usmát, aby si uchoval duševní rovnováhu, vyrovnanost. Aby neztrácel pohodu. Při našich pracovních setkáních, obvykle konaných v dolní pracovně doktora Maška, s výhledem na rampu Národního muzea, to nevypadalo jako při setkáních těch, kdo se zabývají tisíci suchých dat. Ale jako při setkání těch, kdo se snaží vysoce překonávat plán patnácti úsměvů za den. Při oněch setkáních jsme opravdu nasbírali dobré nálady a pohody do zásoby. A dobrá nálada, nakažlivá dobrá nálada, jakou náš hostitel k setkáním podával, prosvítala složitými jednáními a domluvami týkajícími se českých dějin, dějin zašifrovaných do genealogických údajů šlechtických rodin. Petr Mašek je ryzí demokrat a přitom si nese aristokratický úhel pohledu. Úrodný úhel, ze kterého lze svěže pozorovat svět. Tento aristokratický úhel bývá vlastní těm, kdo se často setkávají s pře-

sahem malichernosti do podstatného, s přesahem tohoto času do věčnosti. A napomáhá k tomu i časté setkávání s těmi, kdo se nenechávají drtit malichernostmi. Tedy například s příslušníky aristokracie. Znakem těch, kdo často nahlížejí do minulosti, bývá i vědomí o tom, že obtíže vždy byly a dají se překonat. Jako se překonávaly v minulých pokoleních. Na struně času jde zahrát radostnější melodii... Tohle mne u Petra Maška zaujalo: i na potíže, které jsme mívali, se dokázal dívat ne jako na něco, co by naši cestu znepríjemňovalo, ale jako na něco, co je zde připravené k našemu rozptýlení, našemu „pobavení“ – a není důvod být „zneladění“ kvůli tomu, když se nás někdo pokouší oklamat. Ze svých studií minulosti (ze studií oné části věčnosti, která bývá nepřesně nazývána minulost) si lidé jako on odnášejí dary, jaké tento vhled dává: shovívavost k záležitostem, co jiné roztrpčují a naplňují pesimismem. Aristokratický úhel dává jiná jména ztrátám i ziskům. Učí, že to, co se nazývá ziskem, může být ztráta a naopak. Lidé, kteří jsou „obyvateli Almanachu“ (obyvateli, kterým byl Petr Mašek starostlivým a pečlivým panem domácím), poznali v rodinných dějinách mnoho ztrát i zisků. Získali tím schopnost poměřovat, co je ztráta a zisk, daleko prozíravěji než ti, kteří se dívají jen na nepatrný úsek nekončící struny života. A kdo nechávají na své struně znít ne hodnoty, ale antihodnoty. Aristokratický úhel obdarovává schopností pozorovat svět z nadhledu. Z perspektivy, z jaké se dívají ti, jejichž rodinná paměť je zdložená více než paměť jiných. Těch, co se nedívají na životy, které odezněly, jako na učebnici přítomnosti i budoucnosti. Aristokratický úhel pohledu mívá blízko k poezii. Petr Mašek je, řekl bych, v nejlepší slova smyslu, básník. I když, pokud vím, nepíše verše, je básníkem ve svém vztahu k životu. Jak nám byl jeho citlivý nadhled potřebný při přesložitých jednáních o tom nebo onom rodu, jak nám pomáhaly jeho společenský cit, jeho ohleduplnost (a zároveň nesmlouvavost), když jsme řešili řadu nejasných, nebo „příliš jasných“ míst v údajích o tom nebo onom rodu. Výpravy do minulosti rodin byly poutavým cestopisem. Kdyby Petr Mašek sepsal tento cestopis, tuto knihu o detektivních výzkumech, jaké jsme podnikali, byla by to velmi poutavá četba nejen o minulosti. I studie o současnosti... O současnicích, kteří se snaží s minulostí vyrovnat.

„Diplomatické zápletky“ se rozplétaly při sledování věrohodnosti (nebo přesněji nevěrohodnosti) podkladů. Byly někdy ne dodávány, ale podsouvány. S úmyslem obelstít ostražitost. Kolik nejasností se zásluhou elegantních zásahů doktora Maška vyjasňovalo. A jak se básnický přístup Petra Maška projevoval při přípravách vítání *Almanachů* v Panteonu Národního muzea. Zařizoval je spolu s naším moudrým rádcem Hugem hrabětem Mensdorff-Pouillym. Doktor

Mašek sestavoval jídelníčky z toho, co rody pro naše setkávání při představení *Almanachů* dodávaly. Stálo by za to shromáždit je. Vydát jako sbírku básní. Tolik jsme měli setkání, prosvícených úsměvy autorů, provoněných dýmem cigaret doktora Maška. Balil si je obratně, přibaloval vtipné poznámky, poznatky, zábavné zkušenosti. A moudrou znalost života. Více než čtvrt století práce na *Almanaších* rychle uběhlo. Přelilo se do devíti knih a do hezkých vzpomínek.

Když se na ona léta dívám, jako bych vzpomínal na krásnou hudbu. Připomínám si melodie setkání... Měl by se vydat ještě desátý Almanach. Těším se na práci na něm. Jako se těším na každé setkání s doktorem Petrem Maškem. Na každé setkání s dobrou náladou, jaká z něj svítí.

PhDr. Martin Petiška